Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

студента Ткаченко Оксани Василівни
(ПІБ)

академічної групи 071м-22з-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Організація та методика обліку та аудиту виробничих витрат (на прикладі ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	**Оцінка**	**Підпис**
Керівник роботи	**Пашкевич М.С.**		
Рецензент			
Нормоконтроль	**Пашкевич М.С.**		

Дніпро

2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
міжнародних відносин
і аудиту
_____ Пашкевич М.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ ____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

Студенту Ткаченко О.В. **академічної групи** 071м-22з-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему:

«Організація та методика обліку та аудиту виробничих витрат (на прикладі ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____ № _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ	30.09.2023 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ	31.10.2023 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ	30.11.2023 р.

Завдання видано _____ Пашкевич М.С.
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2023 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 02.12.2023 р.

Прийнято до виконання _____ Ткаченко О.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 63 с., 12 рис., 17 табл., 1 додаток, 22 джерела.

ВИРОБНИЦТВО, ВИРОБНІЧІ ВИТРАТИ, СОБІВАРТІСТЬ, ЕКСТЕРНАЛЬНІ ТА ІНТЕРНАЛЬНІ ВИТРАТИ, ФАКТОРИ ВИРОБНИЦТВА, СТРУКТУРА ВИТРАТ, УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ

Предмет дослідження - питання організації обліку і аудиту виробничих витрат.

Об’єкт дослідження - система обліку і аудиту ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО».

Мета роботи - обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту виробничих витрат.

Результати та їх новизна - використання систем відстеження витрат дозволяє в реальному часі моніторити витрати на різних етапах виробничого процесу, це сприяє оперативному реагуванню на зміни та управлінню бюджетом. Систематична категоризація витрат на більш деталізовані групи дозволяє краще розуміти, куди йдуть ресурси, це допомагає приймати більш інформовані рішення та виявляти області для оптимізації. Використання програмного забезпечення для автоматизації обліку витрат, що дозволить збільшити точність та швидкість обліку. Сучасні системи ERP (Enterprise Resource Planning) можуть інтегрувати дані з різних відділів підприємства, спрощуючи внутрішні процеси.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту виробничих витрат підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку на підприємстві.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 8
1.1. Характеристика діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго» 8
1.2. SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго» 11
1.3. Витрати виробництва та їх види 14
Висновки до розділу 1 19
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 21
2.1. Нормативно-правове регулювання обліку витрат виробництва відповідно до національних та міжнародних стандартів 21
2.2 Облік виробничих витрат 23
2.3 Облік загальновиробничих витрат 32
2.4 Удосконалення обліку виробничих витрат 39
Висновки до розділу 2 41
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 43
3.1 Мета та завдання аудиту виробничих витрат 43
3.2 Процедура аудиторської перевірки 45
3.3 Удосконалення аудиту виробничих витрат 53
Висновки до розділу 3 54
ВИСНОВКИ 55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 58
ДОДАТКИ 61

ВСТУП

Актуальність теми. Тема «Організація та методика обліку та аудиту виробничих витрат» є дуже актуальною і важливою для багатьох підприємств, оскільки вона стосується ефективного управління фінансами та виробництвом.

Ретельний облік та аудит виробничих витрат дозволяють ідентифікувати можливості для оптимізації виробництва та зменшення витрат. Це особливо важливо в умовах конкурентного ринку, де ефективність грає критичну роль у прибутковості. Зрозуміння постійних та змінних витрат дозволяє підприємствам ефективно керувати прибутковістю. Це може включати аналіз маржинального прибутку та визначення ефективності витрат в контексті виробництва. Зміни в міжнародних стандартах обліку, таких як МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), можуть впливати на облік виробничих витрат. Організації повинні відповідати цим змінам і вдосконалювати свою методику обліку. З огляду на зростаючий інтерес до сталого розвитку та екологічної відповідальності, аудит виробничих витрат може включати аналіз витрат, пов'язаних із збереженням ресурсів та зменшенням впливу на довкілля. Знання того, які витрати є постійними, а які змінними, дозволяє підприємствам приймати стратегічні рішення щодо розподілу ресурсів та планування витрат для досягнення найкращих результатів. Для аудиторських компаній важливо розуміти, як правильно організовувати та аудитувати виробничі витрати для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності підприємства.

Усі ці фактори свідчать про актуальність теми, оскільки правильна організація та аудит виробничих витрат стає стратегічним елементом управління підприємством в сучасному бізнес-середовищі.

Дослідженням питань організації та методики в будівництві займалися такі вчені, як: Подмешальська Ю.В. та Понякіна К.Ю. досліджували облік та аудит виробничих витрат на підприємстві [1], Бержанір І. А., Демченко Т.А., Кістол А. А. займалися проблемами та напрямами вдосконалення обліку виробничих запасів [2], Дідик А.З. визначав особливості обліку виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах [3], Курган Н.В. обґрунтовувала вибір

промисловими підприємствами методів обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції [4], Одношевна О.О. досліджувала практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів [5].

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту виробничих витрат.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

– аналіз нормативно-правового регулювання обліку витрат виробництва відповідно до національних та міжнародних стандартів;

– дослідити формування собівартості готової продукції;

– показати зведений облік витрат і калькулювання собівартості готової продукції;

– надати пропозиції щодо удосконалення обліку і аудиту виробничих витрат.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є система обліку і аудиту ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО».

Предметом дослідження є питання організації обліку і аудиту виробничих витрат.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, узагальнення, порівняння, моделювання - для вивчення досвіду організації щодо обліку і аудиту виробничих витрат;

- бухгалтерське спостереження - для збирання первинної інформації про факти господарського життя та її реєстрація в документах;

- прогнозування та моделі регресійного аналізу - для планування взаємозв'язку показників діяльності базового підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом

дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку і аудиту виробничих витрат:

удосконалено:

- використання систем відстеження витрат, що дозволяє в реальному часі моніторити витрати на різних етапах виробничого процесу, це сприяє оперативному реагуванню на зміни та управлінню бюджетом;
- систематична категоризація витрат на більш деталізовані групи дозволяє краще розуміти, куди йдуть ресурси, це допомагає приймати більш інформовані рішення та виявляти області для оптимізації;
- використання програмного забезпечення для автоматизації обліку витрат, що дозволить збільшити точність та швидкість обліку. Сучасні системи ERP (Enterprise Resource Planning) можуть інтегрувати дані з різних відділів підприємства, спрощуючи внутрішні процеси.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту виробничих витрат підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку на підприємстві.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування у ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін», 26 жовтня 2023 р.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

1.1. Характеристика діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго»

Компанія ТОВ «Дарекс-Енерго» - це профільне інжинірингове підприємство у сфері незалежного електропостачання. Яке почало свою діяльність із 1997 року. Основні відомості про підприємство наведені у Таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Загальні відомості про підприємство ТОВ «Дарекс-Енерго»

Повне найменування юридичної особи	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ДАРЕКС-ЕНЕРГО
Скорочена назва	ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»
Код ЄДРПОУ	39423347
Дата реєстрації	02.10.2014
Уповноважені особи	Алтухов Дмитро Леонідович Чухно Андрій Володимирович
Розмір статутного капіталу	2 000,00 грн.
Адреса	Україна, 04073, місто Київ, вулиця Сирецька, будинок 9, офіс 234
Платник ПДВ	Номер свідоцтва - 394233426560

Основним напрямком роботи ТОВ «Дарекс-Енерго» є:

- проектування;
- виробництво;
- продаж;
- монтаж;
- сервісне обслуговування систем автономного електропостачання, виконаних з використанням такого обладнання як:
- бензинові та дизельні генератори;
- газові електростанції;
- стабілізатори напруги;

- Джерела безперебійного живлення і т.д.

Основні види діяльності показані на Рис.1.1:

Рис. 1.1 Види діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго»

У зв'язку з зростаючою потребою українського ринку у професійному обладнанні для автономного та резервного електропостачання, у 2016 році компанія організувала виробництво дизельних електростанцій , що реалізуються під брендом DAREX ENERGY.

У 2021 р. місті Дніпро відкрито нову виробничу лінію, що дозволяє оперативно виробляти дизельні генератори та знизити залежність клієнтів від закордонних поставок.

Прямі поставки із заводів виробників двигунів дозволяють компанії виробляти серійно та за індивідуальними технічними вимогами Замовника дизель генератори DAREX ENERGY на базі дизельних двигунів таких торгових марок як: CUMMINS, VOLVO, FPT (IVECO), MITSUBISHI, KOHLER, PERKINS. Основні замовники продукції (Рис.1.2):

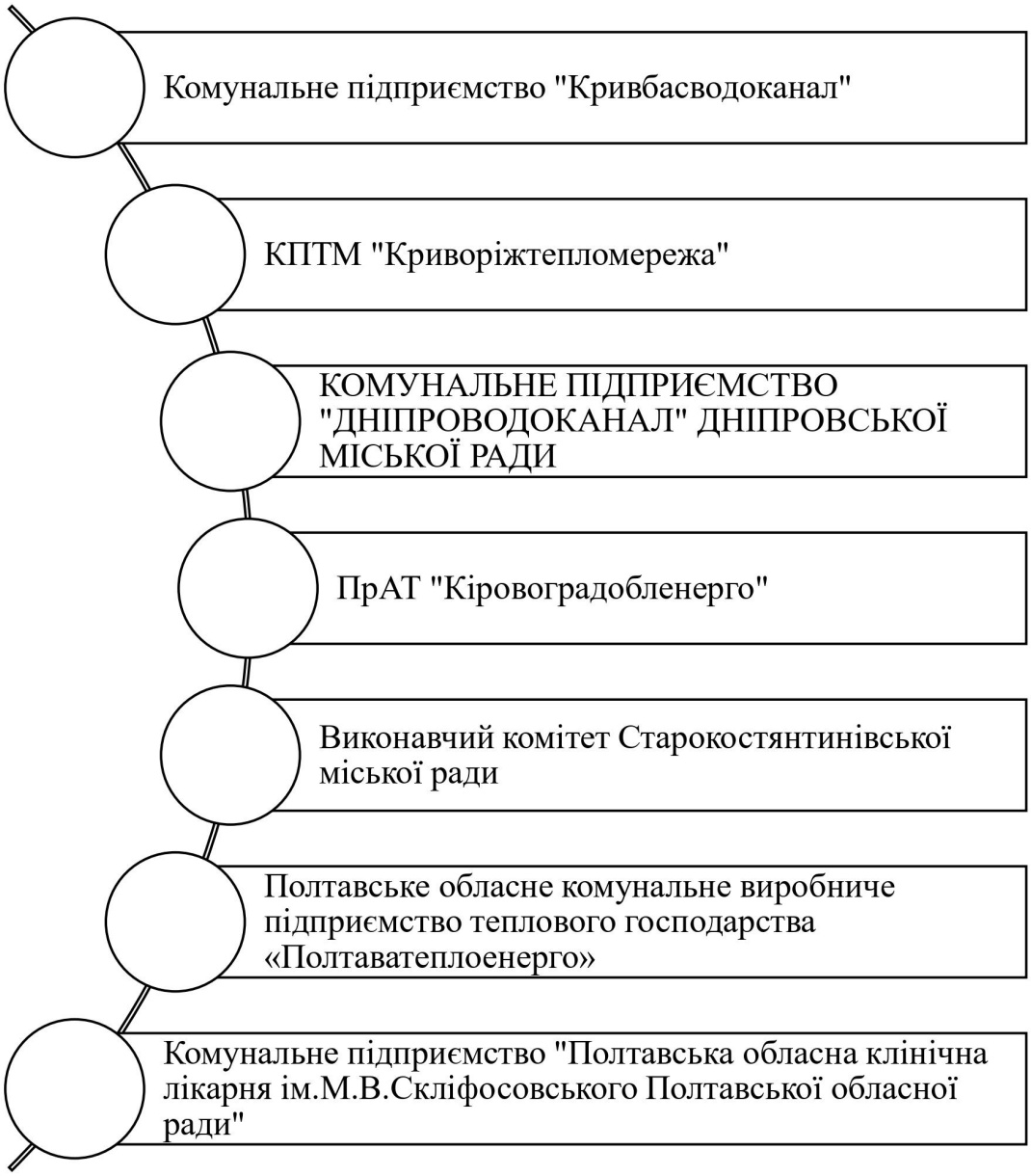

Рис. 1.2 Основні замовники продукції

Система збуту складається з 8 регіональних торгівельних філіалів, спеціалізованого тендерного відділу для роботи з державними та приватними тендерами, 14 спеціалістів з продажу та послуги з доставки дизельних генераторів у будь-який регіон України.

Основні показники фінансово-господарської діяльності за 2020-2022 рр наведені у Таблиці 1.2:

Таблиця 1.2

Основні показники фінансово-господарської діяльності за 2020-2022 рр ТОВ «Дарекс-Енерго»

Показник	Період		Відхилення 2022/2020	
	2020	2022	Абсолютне	Відносне, %
Дохід	739238500	92813100	-646425400	-696,48%
Чистий прибуток	63253000	4887300	-58365700	-1194,23%
Активи	390850200	51104400	-339745800	-664,81%
Зобов'язання	277701300	0	-277701300	0,00%

Зменшення таких ключових показників може бути ознакою різноманітних фінансових аспектів у сфері бізнесу. Аналізуючи ці показники ТОВ «Дарекс-Енерго» разом, можна виявити кілька можливих тенденцій. Зменшення доходу свідчити про низьку активність на ринку, можливі проблеми з маркетингом або конкурентний тиск. Зменшення чистого прибутку є результатом неефективного управління витратами, зниження маржі або інших факторів, які впливають на прибутковість. Зменшення активів вказує на реорганізацію бізнесу чи зміни в стратегії компанії, в той час як зменшення зобов'язань може вказувати на покращення фінансової стійкості. Важливо враховувати контекст і конкретні обставини, що оточують ці зміни. Зниження може бути стратегічним рішенням, наприклад, виплата боргів для поліпшення фінансової стійкості. З іншого боку, це може свідчити про проблеми, які потрібно вирішити. В аналізі фінансових звітів важливо враховувати всі аспекти бізнесу для отримання повної карти його фінансового стану.

1.2 SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго»

SWOT-аналіз є ефективним інструментом для оцінки внутрішніх сильних і слабких сторін підприємства, а також зовнішніх можливостей і загроз. Зробимо SWOT-аналіз в Табл.1.3:

Таблиця 1.3

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Дарекс-Енерго»

Сильні сторони (Strengths)	**Можливості (Opportunities)**
Висока якість продукції Підприємство відоме своєю високою якістю генераторів, що веде до високого рівня задоволення клієнтів. *Технологічна перевага* Використання передових технологій в генераторах дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним на ринку. *Широкий асортимент продукції* Наявність різних типів генераторів для різних потреб споживачів розширює аудиторію.	*Зростання попиту на альтернативні джерела енергії* Зростання інтересу до сталого розвитку може призвести до збільшення попиту на генератори як альтернативне джерело енергії. *Розширення на нові ринки* Можливість розширення на нові ринки або країни може забезпечити нові можливості для збільшення обсягів продажів. *Розвиток нових технологій* Активна участь у дослідженнях та розвитку нових технологій може допомогти підприємству залишатися інноваційним.
Слабкі сторони (Weaknesses)	**Загрози (Threats)**
Високі витрати на виробництво Збільшення витрат на виробництво може впливати на прибутковість підприємства. *Залежність від постачальників* Якщо підприємство сильно залежить від обмеженої кількості постачальників матеріалів, це може бути слабкою стороною. *Обмежений географічний охоплення* Якщо підприємство обслуговує	*Конкуренція на ринку* Зростання конкуренції може вплинути на ціни та прибутковість підприємства. *Зміни у законодавстві* Зміни в енергетичному чи екологічному законодавстві можуть впливати на виробництво і продаж генераторів. *Економічні коливання*

обмежену територію, це може обмежити ринковий потенціал.	Негативні зміни у господарському кліматі можуть призвести до зменшення попиту на вироблені генератори.

SWOT-аналіз допомагає визначити стратегії для максимізації сильних сторін, управління слабкими сторонами, використання можливостей та мінімізації загроз.

Врахування SWOT-аналізу в стратегії допоможе підприємству ТОВ «Дарекс-Енерго» розробити ефективніші та адаптовані до умов ринку стратегії для досягнення своїх цілей. Ось кілька кроків, які підприємство може вжити для інтеграції SWOT-аналізу в стратегію:

Використовувати сильні сторони, а саме: розвивати і підтримувати переваги, які має підприємство; використовувати високу якість продукції та технологічну перевагу для рекламування продуктів на ринку; розглянути можливості розширення асортименту на базі сильних сторін.

Мінімізувати слабкі сторони, а саме: працювати над зменшенням витрат на виробництво та підвищенням ефективності; збалансувати залежність від постачальників шляхом розширення бази постачальників; розглянути можливості географічного розширення для подолання обмежень на ринку.

Використовувати можливості, а саме: розглянути розширення або модернізацію продуктів відповідно до зростання попиту на альтернативні джерела енергії; проводити дослідження та розробку нових технологій для підтримки інновацій та конкурентоспроможності.

Мінімізувати загрози, а саме: створювати гнучкі стратегії для адаптації до змін на ринку та законодавстві; дивиться на диверсифікацію продукції для зменшення впливу економічних коливань; підтримувати здатність швидко реагувати на конкуренцію та зміни у галузі.

Потрібно постійно переглядати та оновлювати стратегію. SWOT-аналіз не є статичним - ринкові умови та внутрішні фактори можуть змінюватися.

Потрібно періодично переглядайте SWOT-аналіз та адаптувати стратегію відповідно. Потрібно залучайте команду до процесу, а саме залучати ключових працівників до процесу аналізу та стратегічного планування для забезпечення широкого розуміння та прийняття стратегії всією командою.

Інтегруючи SWOT-аналіз у стратегічне планування, підприємство може бути більш готовим до викликів та забезпечити довгостроковий успіх.

1.3 Витрати виробництва та їх види

Кожного виробника цікавить питання, скільки товару виробляти і скільки продавати залежно від ціни і витрат на його виробництво. Для виробництва продукції підприємець повинен зробити певні витрати. До таких витрат належать елементи факторів виробництва, які використовуються у виробництві. Це витрати на оплату живої праці (заробітну плату); на будівлі та обладнання (інвестиції); оплату природних ресурсів (води, корисних копалин, що використовуються як сировина та матеріали) та палива; оплату інших енергоносіїв.

Виробничні витрати - це сукупність витрат, пов'язаних із виробництвом товарів або послуг на підприємстві. Це може включати в себе різноманітні види витрат, які спрямовані на забезпечення виробничого процесу та створення готової продукції. Такі витрати деталізуються і аналізуються для кращого контролю над виробничими витратами та для оптимізації виробничого процесу.

Зазвичай витрати виробництва можна розділити на зовнішні (екстернальні) та внутрішні (інтернальні) витрати. Види витрат представлені на Рис. 1.3.

Ця роздільність між зовнішніми та внутрішніми витратами може бути корисною при аналізі фінансової діяльності підприємства та прийнятті управлінських рішень. Розуміння обсягу та структури цих витрат дозволяє підприємству краще управляти своєю фінансовою продуктивністю та оптимізувати виробництво.

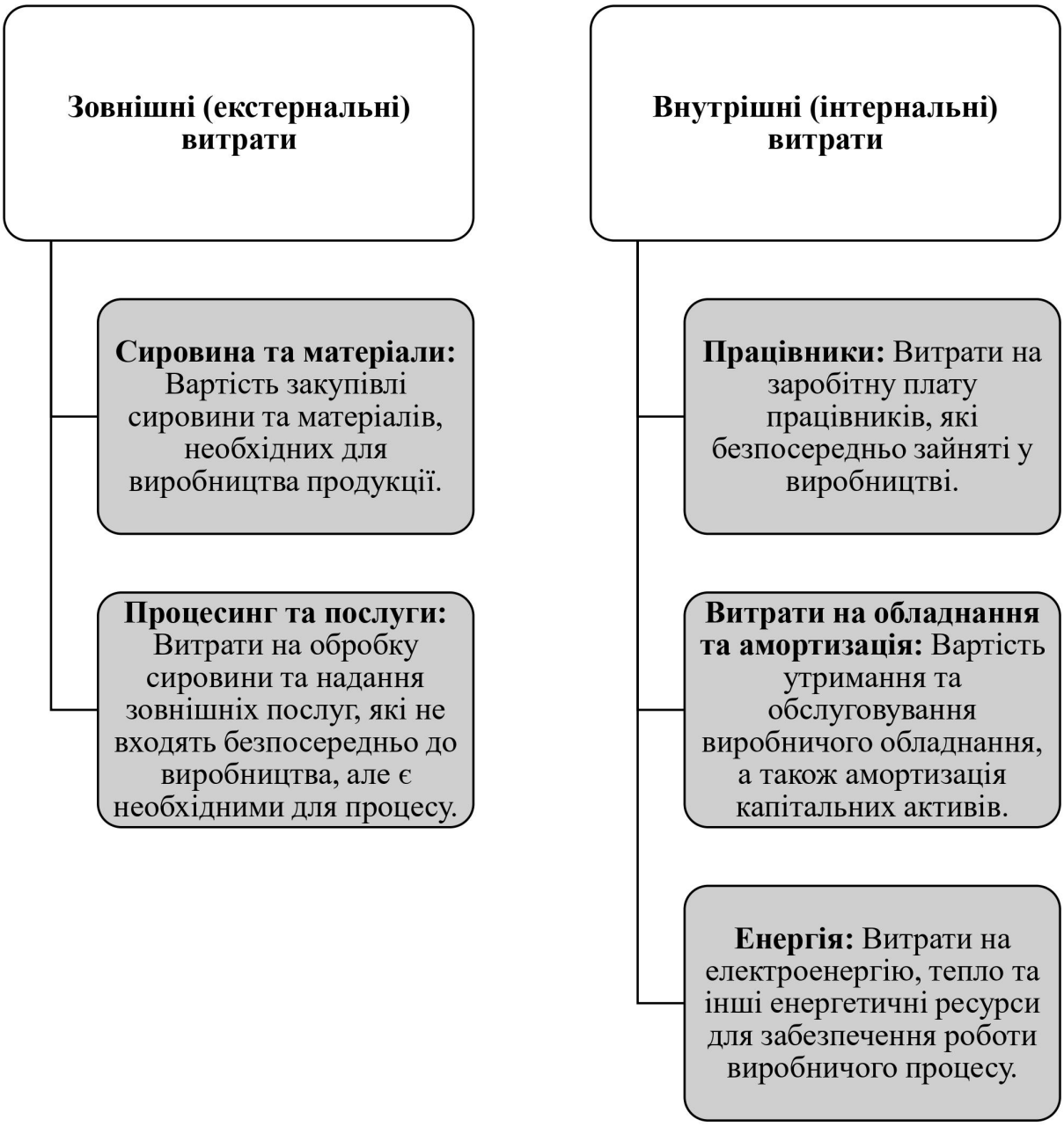

Рис.1.3 Види виробничих витрат

Бухгалтерський підхід передбачає врахування зовнішніх (явних) витрат, які оплачуються безпосередньо після отримання рахунка чи накладної. Ці витрати відображаються у бухгалтерському балансі фірми і є бухгалтерськими витратами. Економічний підхід до витрат виробництва передбачає врахування не тільки зовнішніх, а й внутрішніх витрат, пов'язаних з можливістю

альтернативного використання ресурсів. Економічні витрати відрізняються від бухгалтерських на величину альтернативної вартості власних ресурсів.

Таким чином, економічні (вмінені) витрати - справжні витрати виробництва на даний товар, що визначаються як найвища корисність тих благ, які суспільство може отримати за оптимального використання ресурсів.

Для фірми (виробника) дуже важливо також аналізувати витрати виробництва з огляду на чинник часу. Для фірми існують два періоди функціонування:

1. Довгостроковий період функціонування фірми - це інтервал часу, впродовж якого фірма має можливість змінити всі зайняті ресурси, зокрема й виробничі потужності.

2. Короткостроковий період - це період часу, впродовж якого фірма не може змінити обсяг (кількість) принаймні одного з наявних у неї видів виробничих ресурсів, скажімо, капітального.

Таким чином, у короткостроковому періоді одна частина ресурсів є перемінною (природні й трудові ресурси), а друга частина - постійною. Тому короткостроковий період нерідко називають періодом фіксованих виробничих потужностей. Відповідно, одна частина витрат фірми становить постійні витрати, а друга - змінні.

Постійні та змінні витрати - це дві ключові категорії витрат, які використовуються в управлінському обліку та фінансовому аналізі. Ці категорії допомагають підприємствам краще розуміти структуру їх витрат та вплив на прибутковість. На Рис. 1.4 наведемо постійні та змінні витрати.

Розрізнення між постійними та змінними витратами важливе для керівництва при прийнятті стратегічних рішень та плануванні бюджету. Також ця інформація корисна для розрахунку маржинального прибутку, який дозволяє визначити, наскільки кожна додаткова одиниця продукції чи продажу сприяє збільшенню прибутку.

Важливо враховувати, що деякі витрати можуть мати як постійний, так і змінний компонент, залежно від конкретних обставин. Підприємства повинні

ретельно аналізувати свої витрати, щоб забезпечити правильне управління ресурсами і максимізацію прибутковості.

Постійні витрати

- **Основне визначення:** Постійні витрати – це ті витрати, які не змінюються в залежності від обсягу виробництва чи продажів. Незалежно від того, чи виробляє підприємство багато чи мало одиниць товару чи послуги, постійні витрати залишаються сталими.
- **Приклади:** Оренда приміщень, зарплата адміністративного персоналу, страхування, амортизація обладнання.

Змінні витрати

- **Основне визначення:** Змінні витрати – це витрати, які змінюються пропорційно обсягу виробництва чи продажів. З іншими словами, змінні витрати збільшуються або зменшуються відповідно до змін у обсязі діяльності.
- **Приклади:** Витрати на сировину, прямі робочі витрати, витрати на упаковку та маркетингові витрати, які залежать від обсягу продажів.

Рис. 1.4 Постійні та змінні витрати

Суму постійних і змінних витрат виробництва називають загальними витратами фірми. Тому формулою загальних витрат є (1.1):

$$TC = FC + VC, \text{де} \qquad (1.1)$$

FC - постійні витрати, VC - змінні витрати.

Велике значення в економічному аналізі роботи підприємств мають граничні витрати. Граничні витрати (Marginal Cost - MC) - це витрати, котрі додатково потрібні для виробництва кожної одиниці продукту понад визначений обсяг (1.2):

$$MC = \Delta TC : \Delta Q, \text{де} \qquad (1.2)$$

ΔTC - зміна загальних витрат, ΔQ - зміна кількості продукції, що виробляється.

Зростання граничних витрат призводить до зменшення виробництва продукції, а отже - і до підвищення їх ціни.

Зміну витрат на створення додаткової одиниці продукції зумовлено дією закону спадної продуктивності факторів виробництва. Суть його полягає в тому, що коли один із факторів виробництва є змінним, а інші постійними, то, починаючи з певного моменту, гранична продуктивність кожної наступної одиниці змінного фактора зменшуватиметься.

Витрати виробництва у грошовій формі на одиницю продукції становлять собівартість продукції. Визначається вона, як сукупні витрати, поділені на кількість виробленої продукції, тобто як середні витрати:

$$AC = NC : Q, \text{ де} \qquad (1.3)$$

AC - середні витрати, TC - загальні витрати, Q - кількість виробленої продукції.

Собівартість продукції є мірилом витрат і доходів підприємства. Зменшення витрат на виробництво продукції збільшує доходи, і навпаки. Отже, собівартість відображає реальні витрати підприємства на виробництво продукції, дає можливість визначити ефективність його роботи.

Товаровиробники в умовах конкуренції повинні прагнути до скорочення витрат виробництва або собівартості продукції. Так, для зниження витрат, пов'язаних з використанням основних засобів, необхідно поліпшувати якість машин, устаткування, споруд, зменшувати частку пасивної частини основних фондів (кількість складських приміщень, інших споруд, тари тощо).

Слід особливу увагу звернути на зниження непродуктивних витрат - штрафів, відшкодування збитків тощо, пов'язаних із невиконанням підприємством своїх договірних зобов'язань. До таких витрат належать також прогули працівників на підприємстві. В Україні надзвичайно важливу роль у зниженні собівартості на підприємствах відіграє економія сировини, електроенергії, палива.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад організації та методики обліку і аудиту виробничих витрат дозволило зробити наступні висновки:

1. Компанія ТОВ «Дарекс-Енерго» - це профільне інжинірингове підприємство у сфері незалежного електропостачання. У зв'язку з зростаючою потребою українського ринку у професійному обладнанні для автономного та резервного електропостачання, у 2016 році компанія організувала виробництво дизельних електростанцій , що реалізуються під брендом DAREX ENERGY. У 2021 р. місті Дніпро відкрито нову виробничу лінію, що дозволяє оперативно виробляти дизельні генератори та знизити залежність клієнтів від закордонних поставок.

2. Підприємство має значні сильні сторони. Його висока якість продукції та технологічна перевага роблять його конкурентоспроможним на ринку. Також широкий асортимент генераторів сприяє розширенню аудиторії і задоволенню різних потреб клієнтів. Однак існують слабкі сторони, які вимагають уваги. Високі витрати на виробництво можуть впливати на прибутковість, а залежність від обмеженої кількості постачальників матеріалів створює ризик. Також обмежений географічний охоплення може обмежувати ринковий потенціал.

3. Щодо можливостей, підприємство має перспективи для росту. Зростання попиту на альтернативні джерела енергії відкриває нові можливості для розвитку продукції. Також розширення на нові ринки і активна участь у розробці нових технологій можуть забезпечити додаткові переваги. Насамкінець, загрози, такі як конкуренція на ринку, зміни у законодавстві та економічні коливання, вимагають уважної стратегії. Важливо бути готовим до швидкої адаптації до змін і підтримувати гнучкість у вирішенні викликів.

4. Кожного виробника цікавить питання, скільки товару виробляти і скільки продавати залежно від ціни і витрат на його виробництво. Для виробництва продукції підприємець повинен зробити певні витрати. До таких витрат належать елементи факторів виробництва, які використовуються у виробництві. Це витрати на оплату живої праці (заробітну плату); на будівлі та

обладнання (інвестиції); оплату природних ресурсів (води, корисних копалин, що використовуються як сировина та матеріали) та палива; оплату інших енергоносіїв.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

2.1 Нормативно-правове регулювання обліку витрат виробництва відповідно до національних та міжнародних стандартів

На законодавчому рівні питання щодо забезпечення обліку витрат виробництва має своє тлумачення і подається як сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади в державі, Міністерстві фінансів України, в інших міністерствах та відомствах й на кожному підприємстві зокрема, що забезпечує повноцінне функціонування та динамічний розвиток як бухгалтерського обліку так і фінансової звітності. Наведемо в Табл.2.1 класифікацію законодавчого забезпечення обліку витрат та калькулювання собівартості продукції.

Таблиця 2.1

Класифікація нормативно-правового забезпечення обліку витрат виробництва

За видами	Закони України; Укази і розпорядження Президента України; Постанови і рішення КМУ, міністерств та відомств; П(С)БО: 16, 18, 30, 31; МСФЗ: 2, 9, 11, 23; Кодекси України; Методичні рекомендації, інструкції, вказівки; Положення, порядок; Листи, роз'яснення; Плани рахунків бухгалтерського обліку; Форми фінансової звітності; Наказ про облікову політику підприємства; Регістри бухгалтерського обліку; Графіки документообігу і виконання обліково-звітних робіт.
За рівнями	Міжнародні; Загальнодержавні; Галузеві; Регіональні; Внутрішньогосподарські.

Продовж.табл.2.1

За обов’язковістю виконання	Обов'язкові; Необов'язкові (рекомендаційні)
За групами	Загальні документи; За напрямами (ділянками); За галузевою спрямованістю обліку і фінансової звітності

[6]

Основні види нормативно-правового забезпечення обліку витрат формуються згідно:

- Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7];

- Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [8];

- Указів Президента України;

- постанов й рішень Кабінету Міністрів України;

- наказів, постанов, розпоряджень, листів, роз’яснень міністерств та відомств;

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [9];

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [10];

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» [11];

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» [12];

- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 «Витрати позики» [13];

- Кодексів України: Податкового [14], Бюджетного [15], Господарського [16], Цивільного [17];

- Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств [18];

- Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [19];

- вказівок, інструкцій, положень;

- планів рахунків бухгалтерського обліку (національний, галузеві, спрощений, робочі);

- наказу про облікову політику підприємства;

- графіків документообігу, графіків виконання обліково-звітних та контрольно-ревізійних робіт і т.д..

Зазначені основні нормативно-правові акти забезпечення обліку витрат виробництва. Слід зазначити, що результати калькулювання собівартості формуються основною інформаційною базою для управління. Витрати, які включаються у собівартість продукції (робіт, послуг) групуються за статтями калькуляції. Однак, в Україні на законодавчому рівні не існує затвердженого переліку статей калькуляції, тому відповідно до П(С)БО 16 підприємства самостійно змушені формувати їх перелік та при цьому керуються нормами П(С)БО.

2.2 Облік виробничих витрат

Виробничими витратами підприємства ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» є всі прямі та загальновиробничі витрати до основного виду діяльності.

Основою бухгалтерського обліку є відображення господарських операцій на рахунках. За ступенем деталізації обліку рахунки розподіляються на синтетичні та аналітичні. Для організації бухгалтерського обліку виробничих затрат велике значення має вибір номенклатури синтетичних та аналітичних рахунків та об’єктів калькуляції. Виходячи зі специфіки своєї діяльності, кожне підприємство вводить ту чи іншу деталізацію рахунків для обліку затрат на виробництво.

Рахунки обліку затрат на виробництво згідно Плану рахунків відносяться до другого класу «Запаси». Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність та рух належних підприємству предметів праці,

призначених для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб.

Формування інформації про витрати на виробництво за видами діяльності здійснюється на рахунках (Рис.2.1):

Рис. 2.1 Формування інформації про витрати на виробництво за видами діяльності

За дебетом вказаних рахунків обліковуються витрати, за кредитом – їх списання. На рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» відображаються витрати, які здійснені в рахунок майбутніх звітних періодів і підлягають віднесенню на витрати майбутніх звітних періодів.

Витрати на випуск продукції ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» відображає в бухгалтерському обліку за видами виробництв на спеціально введених субрахунках до рахунку 23 «Виробництво» (основне виробництво - на субрахунку 231 «Основне виробництво», допоміжні виробництва - на субрахунку 232 «Допоміжні виробництва»), з деталізацією за видами продукції в розрізі калькульованих статей витрат, а також за місцями виникнення виробничих затрат (цехи, ділянки та інше).

При цьому прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати відображають за дебетом рахунку 23 «Виробництво» в кореспонденції з кредитом рахунків обліку виробничих запасів, розрахунків з персоналом по оплаті праці та інших статей прямих затрат. Непрямі витрати попередньо групуються на збірно-

розподільчому рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». По закінченню звітного періоду затрати, обліковані на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», списуються в порядку розподілу на рахунок 23 «Виробництво».

Вартість наданих послуг допоміжним виробництвом допоміжному в майбутньому також буде списана з субрахунку 232 обліку затрат допоміжних виробництв в дебет рахунку 231 обліку затрат основного виробництва. За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображають і втрати від браку (рахунок 24 «Брак у виробництві»).

З Кредиту рахунку 23 «Виробництво» списують фактичну собівартість завершеної виробництвом продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Ці суми можуть списуватися в дебет рахунку 26 «Готова продукція» або прямо на рахунок 90 «Собівартість реалізації» (по відношенню до робіт та послуг).

Одержаний залишок на рахунку 23 «Виробництво» на кінець звітного місяця характеризує величину затрат на вартість незавершеного виробництва підприємства. Аналітичний облік затрат на виробництво кожне підприємство організовує у відповідності з характером виробничого процесу, а також особливостями виготовлюваної продукції чи виконаних робіт. Дані аналітичного обліку використовують при складанні внутрішньої звітності, яка будується на інформації про види, кількість, цехи-виробники, статті затрат виготовлюваної продукції. Облік виробничих витрат регламентується П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати». В П(С)БО 16 «Витрати» на даному етапі нас цікавлять п. 10 – п. 12 які визначають склад прямих матеріальних затрат, що включається у собівартість продукції, та посилання на те, що П(С)БО 9 «Запаси» визначає собівартість товарів. До складу прямих матеріальних затрат включається собівартість сировини та основних матеріалів, що формують основу виготовлюваної продукції, закупівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об’єкту витрат.

Прямі матеріальні затрати зменшуються на вартість зворотних відходів, одержаних в процесі виробництва. Зворотні відходи – залишки сировини,

матеріалів, напівфабрикатів та інших матеріальних цінностей, які утворилися в процесі перетворення вихідної сировини в готову продукцію, втратили повністю чи частково свої початкові властивості (хімічні чи фізичні) і через те їх використання можливе з підвищеними затратами чи використання за прямим призначенням взагалі неможливе. До зворотних відходів не відносяться залишки які передаються в інші цехи в якості повноцінного матеріалу для виробництва інших видів продукції та супутня продукція одержана в комплексному виробництві. Безповоротними відходами є відходи, які недоцільно використовувати при наявній техніці, технології та організації виробництва; такі відходи та втрати не оцінюються і відображаються в обліку лише у кількісному вираженні.

У зв'язку з тим, що кількість зворотних відходів безпосередньо впливає на величину собівартості одиниці виходу продукції, облік загальної величини одержаних відходів ведеться як за місцями їх виникнення, так і за конкретними виробами. Кількість та вартість зворотних відходів доцільно за кожним видом продукції визначати прямим шляхом, а при неможливості розподіляти зворотні відходи за видами продукції пропорційно їх кількості та вартості витраченої сировини чи матеріалів. Зворотні відходи передані на склад є частиною запасів підприємства та оцінюються згідно вимог п. 12 П(С)БО 16 «Витати». В той же час, оскільки зворотні відходи є різновидом запасів підприємства, можлива їх оцінка за вартістю вихідної сировини (п. 24 П(С)БО 9 «Запаси»; вибір методу оцінки відходів описується в наказі про облікову політику.

Прикладом зворотних відходів для підприємства, ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО», може бути використання вторинних матеріалів у виробництві. Під час виробництва генераторів утворюються відходи, такі як стальні частини, електричні компоненти, пластик та інші матеріали. Підприємство встановлює систему збору та сортування відходів. Спеціально обладнані лінії дозволяють відокремлювати різні типи матеріалів. Оператори займаються вторинною переробкою, яка включає в себе очищення та обробку відходів. Наприклад, сталь

може бути переплавлена для використання у виробництві нових генераторів, а пластик може бути перероблений для виробництва корпусів.

Приклад господарських операцій ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» з обліку зворотних відходів наведено в Табл.2.1:

Таблиця 2.1

Бухгалтерське відображення зворотних відходів

ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Накладна-вимога	Оприбутковані зворотні відходи (стальні частини, електричні компоненти, пластик та інші матеріали)	209 «Інші матеріали»	23 «Виробництво»
Лімітно-забірна картка, накладна-вимога	Використанні зворотні відходи у виробництві готової продукції (стальні частини, електричні компоненти, пластик та інші матеріали)	23 «Виробництво, 91 «Загальновиробничі витрати»	209 «Інші матеріали»

П(С)БО 9 «Запаси» регламентує визнання запасів, визначення вартості запасів (які затрати до неї включаються), визначення початкової оцінки різних запасів. Розділ Оцінка вибуття запасів визначає, що оцінка вибуття запасів у виробництво здійснюється лише за одним з методів для однакових запасів – нормативних затрат чи ціни продажу, деталізація яких наведена в п. 21 та п. 22 П(С)БО 9 «Запаси».

Відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій по списанню прямих матеріальних затрат у склад виробничої собівартості представлено в Табл.2.2:

Таблиця 2.2

Бухгалтерське відображення списання запасів на виробництво ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Лімітно-забірна карта, вимога на матеріали	Списані сировина і матеріали на виробництво генераторів (сталеві конструкції, магніти, котушки і провідники, блоки контролю та регулювання, двигун)	23 «Виробництво»	201 «Сировина й матеріали»
Лімітно-забірна карта, вимога на матеріали	Списані купівельні напівфабрикати та комплектуючи вироби на виробництво генераторів (пластик для захисту частин, ущільнювачі, системи охолодження, амортизатори (якщо необхідно), скло (для панелей управління тощо)	23 «Виробництво»	202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»
Лімітно-забірна карта, вимога на матеріали	Списані тара й тарні на виробництво генераторів (різноманітні електричні компоненти, такі як реле, перемикачі та інші, які можуть бути включені в дизайн генератора)	23 «Виробництво»	204 «Тара й тарні матеріали»

Відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій по виявленню браку, його виправленню та віднесенню в склад виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) наведено в Табл.2.3:

Таблиця 2.3

Бухгалтерське відображення браку на виробництві ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Акт про брак	Виявлено кінцевий невиправний брак (по фактичній собівартості) (генератори мають дефект важливого елемента, який забезпечує безперебійну роботу пристрою)	24 «Брак у виробництві»	23 «Виробництво»
Накладна на внутрішнє переміщення	Оприбутковано матеріальні цінності які можуть бути використані в якості матеріалів (справедлива вартість) (мікроконтролери, сенсори та інші блоки контролю)	209 «Інші матеріали»	24 «Брак у виробництві»

Продовж.табл.2.3

Звіт про собівартість браку	Віднесені в склад виробничої собівартості втрати внаслідок технічно неминучого браку	23 «Виробництво» (91 «Загальновиробничі витрати»)	24 «Брак у виробництві»
Звіт про собівартість браку	Віднесені наднормативні втрати внаслідок браку в склад собівартості реалізованої продукції	23 «Виробництво» (91 «Загальновиробничі витрати»)	24 «Брак у виробництві»

Інструкцією по застосуванню Плану рахунків №291 не передбачена кореспонденція рахунків Дт 24 «Брак у виробництві» - Кт 91 «Загальновиробничі витрати» [20]. Але для достовірного обліку затрат на виправлення браку і недопущення викривлення собівартості одиниці продукції доля загальновиробничих витрат має бути віднесена на собівартість внутрішнього виправного браку. По відношенню до невиправного браку, доля загальновиробничих витрат, що доводиться на таку продукцію, потрапляє в дебет рахунку 24 «Брак у виробництві» з рахунку 23 «Виробництво» прямо в склад фактичної виробничої собівартості такої забракованої продукції.

Значною частиною витрат, які зазвичай становлять більшу половину собівартості продукції (робіт, послуг), на будь якому підприємстві є витрати на оплату праці. Вони визначаються виходячи з відрядних розцінок, тарифних ставок та посадових окладів, які встановлюються в залежності від результатів праці, кількості та якості праці, стимулюючих та компенсуючи виплат, систем преміювання робітників, керівників, спеціалістів за виробничі результати.

На більшості підприємств для оплати праці виробничих працівників, безпосередньо зайнятих у виробництві використовують відрядну форму оплати праці. Дані про виробіток потрібні для одержання відомостей про кількість та

якість виготовленої продукції, нарахування заробітної плати працівникам, для оперативного контролю за виконанням норм виробітку, про використання норм виробітку, використання матеріалів у виробництві, для оперативного планування виробництва, праці та заробітної плати.

Організація обліку виробітку робочих відрядників залежить від характеру технології, організації праці, системи технічного контролю за якістю продукції, застосованих засобів механізації обліку. Основними питаннями організації обліку виробітку є: вибір виробничої операції за якою більш доцільно враховувати виробіток, вибір системи обліку виробітку на ділянках та місцях, вибір та розробка первинних та звідних документів по обліку виробітку та заробітку, розробка вказівок про порядок складання, обробки та використання даних первинних документів про виробіток, встановлення термінів здачі документів бухгалтерській службі, вибір методів обліку виконання норм виробітку, розробка вказівок зі складання звітності про виконання норм виробітку.

Погодинна форма оплати праці використовується на ділянках та видах робіт з регламентованим режимом виробництва, на поточних лініях, та на операціях де потрібна особлива точність виготовлення виробів. Така форма оплати праці застосовується у поєднанні з встановленням нормованих завдань, нормативів чисельності та норм обслуговування для відповідних категорій працюючих. Заробітна плата при погодинній формі оплати праці нараховується за фактично відпрацьований робочий час у відповідності з тарифною ставкою (погодинною, денною, місячною), встановленою з урахуванням кваліфікації працюючого та характеру виконуваних робіт.

Заробітна плата працюючих зайнятих у виробництві продукції (робіт, послуг), безпосередньо включається в собівартість відповідних видів продукції (груп однорідних видів продукції) (п. 13 П(С)БО 16 «Витрати»). При відрядній формі оплати праці не виникає проблем з віднесенням нарахованої заробітної плати працівників до складу собівартості продукції – її сума включається у виробничу собівартість на основі первинних документів. У відношенні оплати

праці, нарахованої за відпрацьований час, і різних доплат виникають складності в розподілі її суми між об’єктами затрат. В даному випадку таку заробітну плату неможливо прямо віднести до конкретного об’єкту витрат, тому вона є не прямими виробничими затратами і повинна включатися до складу загальновиробничих витрат з наступним розподілом між об’єктами затрат згідно вибраної на підприємстві бази розподілу.

З процесом нарахування та виплати заробітної плати пов’язана необхідність нарахування відповідних сум внесків до соціальних фондів (нарахування на заробітну плату). В бухгалтерському обліку такі нарахування на заробітну плату виробничих працівників відносяться на ті ж рахунки обліку затрат, де відображається і самі нарахування заробітної плати, тобто включаються до складу виробничої собівартості продукції, або у випадку неможливості віднесення до прямого об’єкту затрат – в склад загальновиробничих витрат. Для групування витрат на оплату праці і відрахувань на соціальні заходи за напрямками затрат (об’єктам калькуляції, статтям витрат) згідно даних первинних документів складають Відомість розподілу заробітної плати та внесків на соціальні заходи.

2.3 Облік загальновиробничих витрат

Однією з найбільш впливових на виробничу собівартість продукції складовою витрат є загальновиробничі витрати.

Склад загальновиробничих витрат надзвичайно різноманітний, а тому в інтересах керівника ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» є більш пріоритетним зменшення витрат та зниження виробничої собівартості продукції, яке більшою мірою залежить від правильного розподілу загальновиробничих витрат, то їх склад в скороченому варіанті подано в Табл.2.4:

Таблиця 2.4

Склад загальновиробничих витрат ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»

№	Вид витрат	Склад виду загальновиробничих витрат/зміст
1	Витрати на управління виробництвом	а)витрати на оплату праці апарату управління цехами, ділянками (премії, матеріальна допомога) б)відрахування на соціальні заходи та страхування апарату управління цехами, ділянками в)витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів г)інші витрати: поштові послуги; послуги зв'язку; канцелярські витрати; оплата участі в семінарах; придбання періодики та спеціальної літератури; інші затрати пов'язані з управлінням персоналом
2	Амортизація основних засобів загальновиробничого призначення	Амортизація основних засобів розраховується за методами, встановленими п. 26 П(С)БО 7 «Основні засоби» [21]
3	Амортизація нематеріальних активів загальновиробничого призначення	Розраховується за тими ж методами, що і амортизація основних засобів

Продовж.табл.2.4

4	Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів, інших необоротних активів	а)вартість змащувальних та обтиральних матеріалів; б)оплата праці допоміжних працівників та матеріалів; в)відрахування на соціальні заходи до п. б); г)вартість спожитого палива та всіх комунальних послуг загальновиробничого призначення; д)оплата послуг допоміжних виробництв та послуг сторонніх організацій на утримання та експлуатацію обладнання; е)вартість витрачених інструментів та засобів; ж)витрати на операційну оренду основних засобів
5	Витрати на утримання та експлуатацію виробничих приміщень	а)витрати на утримання споруд та інвентарю цеху б)оплата праці та соціальних заходів працівників задіяних на різних господарських роботах в)вартість всіх комунальних послуг на потреби цеху чи ділянки г)витрати на операційну оренду виробничих приміщень
6	Витрати пов’язані з утриманням пожежної та вартової охорони	а)оплата праці та соціальних заходів працівників задіяних на охороні виробничих приміщень б)оплата сторонніх послуг з охорони

Продовж.табл.2.4

7	Витрати на ремонт основних засобів загальновиробничого призначення	а)витрати на ремонт будівель та споруд за видами таких витрат б)витрати на ремонт виробничого обладнання, інструментів, транспортних засобів
8	Витрати на утримання, експлуатацію об'єктів в оперативній оренді	Визначення договором оренди на яку з сторін відносяться які витрати по утриманню об'єкту
9	Удосконалення технології та організації виробництва	а)оплата праці та соціальних заходів працівників задіяних на роботах по удосконаленню технології та організації; б)витрати матеріалів на дослідження; в)оплата послуг сторонніх організацій (експертиз та консультацій); д)інші подібні витрати
10	Витрати на обслуговування виробничого процесу	а)оплата праці та соціальних заходів працівників задіяних на обслуговуванні виробничого процесу б)витрати на технологічний контроль за виробничими процесами та якістю
11	Витрати на охорону праці та техніку безпеки	а)поточні витрати на обладнання та утримання засобів та пристроїв; б)витрати на встановлення сигналізації; в)витрати на дезінфекцію та стерилізацію (всі); г)вартість матеріалів на обладнання охорони праці; д)спецодяг та інші засоби за нормами; е)послуги сторонніх організацій з медичного огляду працівників; ж)інші витрати з охорони праці

Продовж.табл.2.4

12	Витрати на охорону довкілля	а)витрати на очисні споруди б)витрати на переробку екологічно небезпечних відходів в)витрати на очистку стічних вод
13	Податки, збори (обов'язкові платежі)	а)плата за землю; б)податок з власників транспортних засобів та інших механізмів; в)збір за геологорозвідувальні роботи за рахунок бюджету; г)збір за спеціальне використання природних ресурсів за їх видами; д)збір за забруднення довкілля; е)збір за використання радіохвиль; ж)комунальний податок
14	Інші витрати	а)вартість всіх витрат на внутрішнє переміщення матеріалів; б)недостачі незавершеного виробництва у межах норм природного убутку; в)недостачі і втрати від порчі матеріальних цінностей в межах норм природного убутку; г)витрати на оплату простоїв у межах норм; д)інші загальновиробничі витати

Основний розподіл загальновиробничих витрат є поділом їх на постійні та змінні. До змінних загальновиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування та управління виробництвом, які змінюються прямо пропорційно зміні об'єму діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються незмінними при зміні об'єму діяльності. І хоч змінність чи

постійність таких витрат величина відносна, тому розподіл вказаних витрат можна назвати умовним.

Списані в дебет рахунку 23 «Виробництво» загальновиробничі витрати (постійні та розподілені) щомісяця розподіляються ще й між видами продукції. Порядок такого розподілу в П(С)БО 16 «Витрати» не наведено, адже це один із елементів внутрішньогосподарського (управлінського) обліку і встановлюється підприємством самостійно та фіксується в наказі про облікову політику підприємства.

Такий розподіл здійснюється пропорційно обраної бази розподілу. Залежно від галузевої приналежності підприємства базою для розподілу загальновиробничих витрат можуть бути: фонд оплати праці основних виробничих працівників за видами продукції; прямі витрати на виробництво продукції; прямі матеріальні затрати; облікові ставки за коефіцієнто-машино-годинами роботи обладнання; затрати праці в людино-годинах; об'єм виробітку в натуральних чи вартісних показниках.

Умовно розподіл загальновиробничих витрат можна умовно поділити на чотири операції: перша операція – розподіл загальновиробничих витрат між видами виробництв та цехів; друга операція – встановлення величини загальновиробничих витрат, що підлягає включенню до складу затрат на виробництво продукції; третя операція – визначення долі витрат, що відносяться до готової продукції, та долі витрат, що відносяться до незавершеного виробництва; четверта операція – розподіл витрат, віднесених до готової продукції, за видами продукції.

В Плані рахунків для обліку загальновиробничих витрат передбачено рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». Він використовується підприємствами всіх видів діяльності, та є збірно-розподільчим і сальдо на кінець звітного періоду не має. Підприємства, що не використовують в обліку рахунки класу 9 «Витрати діяльності», облік загальновиробничих витрат ведуть на окремому субрахунку рахунка 23 «Виробництво» в порядку, аналогічному рахунку 91

«Загальновиробничі витрати», з послідуючим розподілом накопичених сум на цьому субрахунку муж об’єктами калькулювання.

Для окремого обліку постійних та змінних витрат, за потребою, рекомендовано відкрити субрахунки другого порядку рахунка 91, наприклад 911 «Змінні загальновиробничі витрати» та 912 «Постійні загальновиробничі витрати». Аналітичний облік загальновиробничих витрат ведеться за місцями виникнення таких витрат (цехи, ділянки, інші підрозділи), а всередині підрозділів – за статями (видами) витрат. Для аналітичного обліку загальновиробничих витрат використовують відомості обліку затрат цехів, які відкривають окремо на кожен цех.

До складу виробничої собівартості, окрім перерахованих вище витрат включається амортизація основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про амортизацію основних засобів та інших необоротних матеріальних активів регулює П(С)БО 7 «Основні засоби», а нематеріальних активів П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

Пунктом 26 П(С)БО 7 «Основні засоби» встановлено такі методи нарахування амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий; передбачені податковим законодавством. Для інших необоротних матеріальних активів використовують за даним стандартом лише прямолінійний та виробничий. Для МШП та бібліотечних фондів встановлено п. 27 П(С)БО 7 «Основні засоби» два методи: 50% вартості спочатку та 50% вартості у місяці вибуття об’єкту з активів; в першому місяці використання об’єкту 100% вартості. Вибір того чи іншого методу визначення термінів корисного використання, та методів нарахування амортизації відображається в наказі про облікову політику підприємства. В залежності від цілей використання необоротних активів амортизаційних відрахування можуть відноситися до складу собівартості виготовленої продукції чи на витрати періоду (адміністративні, збутові, інші витрати).

2.4 Удосконалення обліку виробничих витрат

Удосконалення обліку виробничих витрат є важливим етапом для ефективного управління фінансами підприємства та оптимізації виробничих процесів. Нижче наведено кілька кроків, які може вжити ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО для удосконалення обліку виробничих витрат (Рис.2.2).

Рис. 2.2 Удосконалення обліку виробничих витрат ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО

Автоматизація процесів. Використання програмного забезпечення для автоматизації обліку витрат дозволяє збільшити точність та швидкість обліку. Сучасні системи ERP (Enterprise Resource Planning) можуть інтегрувати дані з різних відділів підприємства, спрощуючи внутрішні процеси.

Категоризація витрат. Систематична категоризація витрат на більш деталізовані групи дозволяє краще розуміти, куди йдуть ресурси. Це допомагає приймати більш інформовані рішення та виявляти області для оптимізації.

Впровадження системи відстеження витрат. Використання систем відстеження витрат дозволяє в реальному часі моніторити витрати на різних етапах виробничого процесу. Це сприяє оперативному реагуванню на зміни та управлінню бюджетом.

Стандартизація процесів. Встановлення стандартів виробництва для різних етапів дозволяє ефективно порівнювати фактичні витрати з плановаными. Виявлення відхилень може вказувати на області для вдосконалення.

Впровадження системи внутрішнього контролю. Створення системи внутрішнього контролю дозволяє забезпечити, що процеси обліку витрат відповідають стандартам та не піддаються помилкам або маніпуляціям.

Аналіз ефективності витрат. Проведення регулярних аналізів ефективності витрат допомагає визначити, які видатки призводять до найкращих результатів. Це дозволяє приймати управлінські рішення для оптимізації витрат.

Підвищення усвідомленості персоналу. Тренінги та інформаційні кампанії для персоналу щодо ефективного управління витратами можуть підвищити усвідомленість та відповідальність за використання ресурсів.

Залучення ключових зацікавлених осіб. Важливо враховувати думку та досвід різних відділів та зацікавлених осіб при плануванні та удосконаленні систем обліку витрат.

Узагальнюючи, удосконалення обліку виробничих витрат вимагає комплексного підходу, що включає технологічні інновації, оптимізацію процесів та активну участь персоналу.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку виробничих витрат дозволило зробити наступні висновки:

1. Рахунки обліку затрат на виробництво згідно Плану рахунків відносяться до другого класу «Запаси». Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність та рух належних підприємству предметів праці, призначених для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб.

2. Затрати на випуск продукції ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» відображає в бухгалтерському обліку за видами виробництв на спеціально введених субрахунках до рахунку 23 «Виробництво» (основне виробництво - на субрахунку 231 «Основне виробництво», допоміжні виробництва - на субрахунку 232 «Допоміжні виробництва»), з деталізацією за видами продукції в розрізі калькульованих статей витрат, а також за місцями виникнення виробничих затрат (цехи, ділянки та інше).

3. При цьому прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати відображають за дебетом рахунку 23 «Виробництво» в кореспонденції з кредитом рахунків обліку виробничих запасів, розрахунків з персоналом по оплаті праці та інших статей прямих затрат. Непрямі витрати попередньо групуються на збірно-розподільчому рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». По закінченню звітного періоду затрати, обліковані на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», списуються в порядку розподілу на рахунок 23 «Виробництво».

Удосконалення обліку виробничих витрат є важливим етапом для забезпечення ефективного управління підприємством та досягнення оптимальної продуктивності. Проведене удосконалення дозволить зрозуміти та контролювати витрати на різних етапах виробництва, сприяючи підвищенню ефективності та призводячи до позитивного впливу на фінансовий стан підприємства. Усі ці заходи спрямовані на створення ефективної системи управління виробництвом,

що реагує на внутрішні та зовнішні виклики, забезпечуючи підприємство необхідними ресурсами та стратегічними інструментами для стійкого розвитку.

РОЗДІЛ 3
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

3.1 Мета та завдання аудиту виробничих витрат

Мета аудиту виробничих витрат (Рис.3.1):

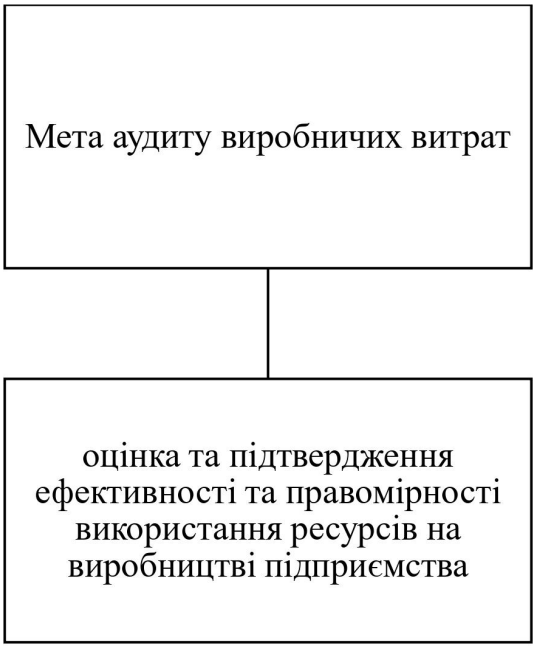

Рис. 3.1 Мета аудиту виробничих витрат

Аудит виробничих витрат спрямований на забезпечення того, щоб виробничі процеси відповідали стандартам, були оптимально організованими та використовували ресурси з максимальною ефективністю. Основні завдання аудиту виробничих витрат включають (Табл.3.1):

Таблиця 3.1

Основні завдання аудиту виробничих витрат

Завдання	Характеристика
Перевірка точності та повноти обліку витрат	Аудитор вивчає систему обліку виробничих витрат для переконання в тому, що вона

	відображає всі реальні витрати, пов'язані з виробництвом продукції.
Оцінка систем контролю виробництва:	Аудитор вивчає і оцінює системи внутрішнього контролю, що використовуються для моніторингу та управління виробничими процесами, зокрема системи контролю якості та процесів управління запасами.
Підтвердження відповідності витрат стандартам та бюджетам	Аудитор перевіряє, чи витрати виробництва відповідають установленим стандартам, нормативам та бюджетам. Виявлення можливих відхилень дозволяє вжити заходів для їх коригування.
Аналіз ефективності використання ресурсів:	Основним завданням аудиту є визначення, наскільки ефективно підприємство використовує ресурси виробництва, такі як праця, матеріали, енергія та обладнання.
Визначення можливостей для оптимізації	Аудитор аналізує виробничі процеси та витрати з метою виявлення можливостей для оптимізації виробництва та зниження витрат.
Оцінка системи контролю якості продукції	В рамках аудиту проводиться перевірка систем контролю якості продукції, спрямована на забезпечення високої якості виробів та виявлення можливих неузгоджень.
Аналіз ризиків та рекомендації	Аудитор визначає потенційні ризики в області виробничих витрат та розробляє рекомендації щодо їхнього управління та запобігання.

У цілому, аудит виробничих витрат допомагає підприємству підтримувати ефективний контроль над витратами, визначати області для

покращень та забезпечувати відповідність з встановленими стандартами та процедурами.

3.2 Процедура аудиторської перевірки

Аудит виробничої діяльності підприємства і витрат на виробництво є найважливішою і, водночас, найскладнішою частиною аудиторської перевірки. Одним з основних показників роботи будь-якого підприємства є випуск продукції та її собівартість. Останній показник залежить від багатьох чинників, на яких повинен зосередити увагу аудитор.

На етапі ознайомлення необхідно вивчити організацію виробництва і технологічного процесу на підприємстві, умови роботи. Перед початком перевірки в першу чергу аудитор повинен ознайомитися з організаційними і технологічними особливостями виробництва, видами продукції, що випускається, ресурсами, що використовуються підприємством.

Під організаційними особливостями необхідно розуміти етапи проходження технологічного процесу від одержання сировини та матеріалів зі складу до здавання на склад готової продукції після проходження відділу технічного контролю. При цьому аудитор вивчає документальне оформлення руху сировини, напівфабрикатів з одного цеху до іншого, як здійснюється контроль за збереженням і раціональним використанням сировини.

Технологічні особливості залежать від типу обладнання, яке використовується, наскільки це обладнання завантажене роботою - як повно використовується його потужність. Важливо звернути увагу на правильність застосування норм на списання сировини та матеріалів.

Слід мати на увазі, що при багатьох технологіях ці норми залежать від типу обладнання. Також необхідно перевірити відповідність наявного обладнання тому, яке відображене в бухгалтерському обліку. Шляхом спостереження аудитор може перевірити час використання обладнання протягом доби. Перевіркою витрачання електроенергії за лічильниками розрахунковим

шляхом можна встановити, скільки обладнання працювало фактично і зіставити одержані дані з даними обліку.

Таким чином можна перевірити достовірність даних про використання обладнання. Якщо при перевірці виявиться, що за розрахунками обладнання використовувалось у дві зміни, а за даними обліку - в одну, це свідчитиме про наявність грубих порушень і потребуватиме від аудитора вжиття відповідних заходів:

- взяти пояснення від начальника цеху й енергетика клієнта;

- провести опитування працівників.

Подібна ситуація може свідчити про випуск «лівої» продукції.

Якщо в аудитора виникли такі підозри, він зобов'язаний зібрати докази, які об'єктивно підтвердили б або спростували цю інформацію.

При вивченні технологічних особливостей слід зіставити технологію, яка використовується підприємством, і технології, що використовуються в галузі, порівнявши такі характеристики: потужність; енергозатрати (необхідно орієнтуватися на енергозбережні технології); норми витрачання сировини; процент відходів тощо.

На етапі ознайомлення аудитор повинен встановити основні види продукції, що випускаються підприємством, її якість, супутню продукцію, її використання.

Аудит витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) проводиться після аудиту основних засобів, виробничих запасів, розрахунків з оплати праці тощо, що накладає відбиток на організацію аудиту інформації цієї підсукупності. При проведенні аудиту витрат на виробництво використовується вся інформація про встановлені суттєві відхилення при перевірках попередніх розділів, аналізується, розглядається в сукупності щодо об'єктів калькуляції.

Для прийняття рішення про метод організації аудиторської перевірки витрат на виробництво, собівартості виробленої і реалізованої продукції аудитору необхідно провести тестування системи внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку і встановити, чи:

- визначаються в наказі про облікову політику витрати, що списуються на виробництво, у відповідності з П(С)БО;

- не змінювалася протягом звітного періоду облікова політика щодо визначення витрат на виробництво і собівартості продукції;

- дотримуються на підприємстві вимог, встановлених наказом про облікову політику.

Тест внутрішнього контролю витрат на виробництво і собівартості продукції наведемо в Табл.3.2:

Таблиця 3.2

Тест внутрішнього контролю витрат на виробництво і собівартості продукції

№ з/п	Зміст питання	Варіанти відповіді			Оцінка системи внутрішнього контролю	Примітки
		так	ні	інф. відсутня		
1	Чи були у звітному періоді суттєві зміни в технології виробництва продукції на підприємстві?					
2	Чи були у звітному періоді суттєві зміни в номенклатурі виробленої продукції?					
3	Чи затверджені на підприємстві методичні рекомендації щодо розрахунку собівартості реалізованої продукції?					

4	Чи були у звітному періоді зміни щодо віднесення витрат на виробництво?					
5	Чи були у звітному періоді зміни методу калькулювання собівартості продукції?					
6	Чи були у звітному періоді зміни в питаннях обліку незавершеного виробництва?					
7	Чи були у звітному періоді зміни в класифікації витрат на прямі і непрямі?					
8	Чи були у звітному періоді зміни методів розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку витрат?					
9	Чи були у звітному періоді зміни в класифікації витрат на постійні та змінні?					
10	Чи були у звітному періоді зміни складу і змісту калькуляційних статей?					
11	Чи були у звітному періоді зміни показника «нормальна потужність»?					

12	Чи були у звітному періоді зміни порядку розрахунку понаднормативних виробничих витрат?					
13	Чи розглядалися керуючими та контролюючими органами питання понаднормативних виробничих витрат, невиробничих витрат, зниження собівартості продукції?					
14	Чи відповідає відображення на рахунку 23 «Виробництво» витрат виробництва вимогам П(с)БО 16, іншим нормативним актам: прямих матеріальних витрат; прямих витрат на оплату праці; інших прямих витрат, виробничих накладних витрат і втрат від браку продукції?					
15	Чи ведеться аналітичний облік?					
16	Чи встановлено наказом про облікову політику перелік і склад змінних та					

	постійних загально-виробничих витрат?					
17	Чи відповідає калькулювання виробничої собівартості вимогам нормативних документів щодо планування, обліку і калькулювання, наявність галузевих рекомендацій, відповідність?					
18	Чи відповідає нормативним документам розподіл витрат, зібраних на калькуляційних рахунках виробництва між готовою продукцією і незавершеним виробництвом?					
19	Чи уточнюється розмір незавершеного виробництва при проведенні інвентаризацій?					

Таким чином, при проведенні аудиту виробничих витрат, виконуються такі завдання:

1. Перевірка точності та повноти обліку витрат. Аудитор аналізує бухгалтерські та фінансові документи, щоб впевнитися в точності та повноті обліку витрат на сировину, працю, енергію та інші виробничі ресурси.

2. Оцінка систем контролю виробництва. Аудитор досліджує, наскільки добре підприємство контролює виробничі процеси. Це включає перевірку систем внутрішнього контролю, систем контролю якості продукції, а також процесів управління запасами та обладнанням.

3. Підтвердження відповідності витрат стандартам та бюджетам. Аудитор перевіряє, чи витрати виробництва відповідають зазначеним стандартам та бюджетам. Це включає порівняння фактичних витрат з планованими та виявлення відхилень.

4. Аналіз ефективності використання ресурсів. Аудитор оцінює, наскільки ефективно використовуються різні ресурси виробництва, такі як робоча сила, сировина, енергія. Порівнюється витрата ресурсів з обсягом виробництва та якістю продукції.

5. Визначення можливостей для оптимізації. Аудитор виявляє можливості для оптимізації виробничих процесів та зниження витрат, а також пропонує конкретні заходи для досягнення цих цілей.

6. Оцінка системи контролю якості продукції. Аудитор перевіряє ефективність систем контролю якості, включаючи виявлення та обробку невідповідностей стандартам якості та управління ризиками.

7. Аналіз ризиків та рекомендації. Аудитор ідентифікує потенційні ризики, пов'язані з виробництвом та витратами, та розробляє рекомендації для управління цими ризиками, а також для підвищення загальної ефективності виробничих процесів.

Ці кроки дозволяють аудитору отримати повний образ виробничих витрат підприємства, визначити можливі невідповідності та ризики, а також запропонувати конкретні заходи для оптимізації та підвищення ефективності виробництва

3.3 Удосконалення аудиту виробничих витрат

Удосконалення аудиту виробничих витрат підприємства ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» може сприяти покращенню управління ресурсами, зниженню витрат

та підвищенню конкурентоспроможності. Нижче наведемо кілька конкретних заходів, які можна вжити для удосконалення аудиту виробничих витрат на такому підприємстві (Рис.3.2):

Врахування особливостей галузі

- Розроблення специфічних аудиторських підходів, які враховують особливості виробництва генераторів. Це може включати аналіз унікальних вимог до матеріалів, технологічних процесів та стандартів якості.

Створення стандартів виробництва

- Визначення стандартів для різних етапів виробництва генераторів для порівняння фактичних витрат з планованими. Це допоможе виявити ефективність використання ресурсів та визначити можливості оптимізації.

Використання передових технологій

- Впровадження сучасних інформаційних систем та програмного забезпечення для автоматизації обліку витрат. Це спростить збір та аналіз даних, підвищить точність та швидкість аудиторських процесів.

Фокус на інноваціях та дослідженнях

- Підтримка дослідницько-розвідувальних проектів та інновацій в сфері виробництва генераторів. Це може включати аналіз ефективності нових технологій та методів виробництва.

Залучення фахівців з галузі

- Співпраця з експертами в області виробництва генераторів для отримання спеціалізованої експертної допомоги при аудиті. Це може полегшити ідентифікацію та вирішення конкретних проблем галузі.

Стратегічне планування аудиторських процесів

- Розробка стратегії аудиту виробничих витрат, яка враховує як особливості виробництва генераторів, так і загальні стандарти аудиту. Це може включати глибокий аналіз критичних точок виробництва.

Тренінг та розвиток персоналу

- Надання навчань та тренінгів персоналу щодо ефективного управління виробничими витратами та нових аудиторських підходів. Підвищення кваліфікації може сприяти більш ефективному аудиту.

Рис. 3.2 Удосконалення аудиту виробничих витрат підприємства ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»

Ці заходи спрямовані на забезпечення більш точного та інформативного аудиту виробничих витрат на підприємстві, що виробляє генератори, та на виявлення можливостей для оптимізації та підвищення продуктивності.

Проведений аудит виявив декілька ключових аспектів, які можна вдосконалити для підвищення ефективності виробництва та оптимізації витрат.

По-перше, важливо акцентувати увагу на впровадженні передових технологій та програмного забезпечення для автоматизації обліку витрат. Це допоможе поліпшити точність та оперативність аудиторських процесів.

По-друге, стратегічне планування аудиторських заходів, спрямоване на особливості виробництва генераторів, визначено як ключовий елемент. Такий підхід дозволить глибше розуміти процеси виробництва та виявити конкретні області для покращень.

По-третє, варто активно залучати фахівців з галузі для забезпечення глибокого розуміння та компетентного аналізу специфічних аспектів виробництва генераторів.

Запровадження стандартів виробництва та системного навчання персоналу допоможе створити умови для внутрішньої оптимізації та підвищення ефективності управління витратами.

Узагальнюючи, удосконалення аудиту виробничих витрат на підприємстві, що виробляє генератори, вимагає комплексного підходу та системних ініціатив для забезпечення оптимального використання ресурсів та підвищення конкурентоспроможності компанії на ринку.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики аудиту виробничих витрат дозволило зробити наступні висновки:

1. Аудит виробничих витрат спрямований на забезпечення того, щоб виробничі процеси відповідали стандартам, були оптимально організованими та використовували ресурси з максимальною ефективністю. Аудит виробничих витрат допомагає підприємству підтримувати ефективний контроль над витратами, визначати області для покращень та забезпечувати відповідність з встановленими стандартами та процедурами.

2. Аудит виробничої діяльності підприємства і витрат на виробництво є найважливішою і, водночас, найскладнішою частиною аудиторської перевірки. Одним з основних показників роботи будь-якого підприємства є випуск продукції та її собівартість. Останній показник залежить від багатьох чинників, на яких повинен зосередити увагу аудитор.

3. Удосконалення аудиту виробничих витрат на підприємстві, що спеціалізується на виготовленні генераторів, потребує інтеграції передових технологій для автоматизації обліку та стратегічного планування аудиторських заходів, орієнтованих на особливості виробництва. Залучення фахівців з галузі та системне навчання персоналу є ключовими факторами. Впровадження стандартів виробництва сприятиме внутрішній оптимізації, а це спільно з інноваціями допоможе підприємству ефективно управляти ресурсами та знижувати виробничі витрати для досягнення більшої конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне та практичне узагальнення основ організації та методики обліку і аудиту виробничих витрат. У результаті дослідження отримано наукові результати теоретичного та практичного спрямування, зокрема:

1. Компанія ТОВ «Дарекс-Енерго» - це профільне інжинірингове підприємство у сфері незалежного електропостачання. У зв'язку з зростаючою потребою українського ринку у професійному обладнанні для автономного та резервного електропостачання, у 2016 році компанія організувала виробництво дизельних електростанцій , що реалізуються під брендом DAREX ENERGY. У 2021 р. місті Дніпро відкрито нову виробничу лінію, що дозволяє оперативно виробляти дизельні генератори та знизити залежність клієнтів від закордонних поставок.

2. Підприємство має значні сильні сторони. Його висока якість продукції та технологічна перевага роблять його конкурентоспроможним на ринку. Також широкий асортимент генераторів сприяє розширенню аудиторії і задоволенню різних потреб клієнтів. Однак існують слабкі сторони, які вимагають уваги. Високі витрати на виробництво можуть впливати на прибутковість, а залежність від обмеженої кількості постачальників матеріалів створює ризик. Також обмежений географічний охоплення може обмежувати ринковий потенціал.

3. Щодо можливостей, підприємство має перспективи для росту. Зростання попиту на альтернативні джерела енергії відкриває нові можливості для розвитку продукції. Також розширення на нові ринки і активна участь у розробці нових технологій можуть забезпечити додаткові переваги. Насамкінець, загрози, такі як конкуренція на ринку, зміни у законодавстві та економічні коливання, вимагають уважної стратегії. Важливо бути готовим до швидкої адаптації до змін і підтримувати гнучкість у вирішенні викликів.

4. Кожного виробника цікавить питання, скільки товару виробляти і скільки продавати залежно від ціни і витрат на його виробництво. Для виробництва продукції підприємець повинен зробити певні витрати. До таких

витрат належать елементи факторів виробництва, які використовуються у виробництві. Це витрати на оплату живої праці (заробітну плату); на будівлі та обладнання (інвестиції); оплату природних ресурсів (води, корисних копалин, що використовуються як сировина та матеріали) та палива; оплату інших енергоносіїв.

5. Рахунки обліку затрат на виробництво згідно Плану рахунків відносяться до другого класу «Запаси». Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність та рух належних підприємству предметів праці, призначених для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб.

6. Затрати на випуск продукції ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО» відображає в бухгалтерському обліку за видами виробництв на спеціально введених субрахунках до рахунку 23 «Виробництво» (основне виробництво - на субрахунку 231 «Основне виробництво», допоміжні виробництва - на субрахунку 232 «Допоміжні виробництва»), з деталізацією за видами продукції в розрізі калькульованих статей витрат, а також за місцями виникнення виробничих затрат (цехи, ділянки та інше).

7. При цьому прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати відображають за дебетом рахунку 23 «Виробництво» в кореспонденції з кредитом рахунків обліку виробничих запасів, розрахунків з персоналом по оплаті праці та інших статей прямих затрат. Непрямі витрати попередньо групуються на збірно-розподільчому рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». По закінченню звітного періоду затрати, обліковані на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», списуються в порядку розподілу на рахунок 23 «Виробництво».

8. Удосконалення обліку виробничих витрат є важливим етапом для забезпечення ефективного управління підприємством та досягнення оптимальної продуктивності. Проведене удосконалення дозволить зрозуміти та контролювати витрати на різних етапах виробництва, сприяючи підвищенню ефективності та призводячи до позитивного впливу на фінансовий стан

підприємства. Усі ці заходи спрямовані на створення ефективної системи управління виробництвом, що реагує на внутрішні та зовнішні виклики, забезпечуючи підприємство необхідними ресурсами та стратегічними інструментами для стійкого розвитку.

9. Аудит виробничих витрат спрямований на забезпечення того, щоб виробничі процеси відповідали стандартам, були оптимально організованими та використовували ресурси з максимальною ефективністю. Аудит виробничих витрат допомагає підприємству підтримувати ефективний контроль над витратами, визначати області для покращень та забезпечувати відповідність з встановленими стандартами та процедурами.

10. Аудит виробничої діяльності підприємства і витрат на виробництво є найважливішою і, водночас, найскладнішою частиною аудиторської перевірки. Одним з основних показників роботи будь-якого підприємства є випуск продукції та її собівартість. Останній показник залежить від багатьох чинників, на яких повинен зосередити увагу аудитор.

11. Удосконалення аудиту виробничих витрат на підприємстві, що спеціалізується на виготовленні генераторів, потребує інтеграції передових технологій для автоматизації обліку та стратегічного планування аудиторських заходів, орієнтованих на особливості виробництва. Залучення фахівців з галузі та системне навчання персоналу є ключовими факторами. Впровадження стандартів виробництва сприятиме внутрішній оптимізації, а це спільно з інноваціями допоможе підприємству ефективно управляти ресурсами та знижувати виробничі витрати для досягнення більшої конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАННОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Подмешальська, Ю. В.; Понякіна, К. Ю. Облік та аудит виробничих витрат на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід, 2020, 23: 64-70.

2. Бержанір І. А., Демченко, Т. А.; Кістол, А. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Економічний простір, 2016, 107: 161-168.

3. Дідик, А. З. Облік виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах України. Науковий вісник НЛТУ України, 2019, 29,№ 8: 93-96.

4. Курган, Н. В. Обґрунтування вибору промисловими підприємствами методів обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки, 2014, 9 (7): 211-215.

5. Одношевна, О. О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2016, 6 (2): 146-148.

6. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2010. Вип. 2. – С. 77-83.

7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 16.11.2023)

8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19 (дата звернення: 16.11.2023)

9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 20.10.1999 № 246 // База

даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99 (дата звернення: 16.11.2023)

10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00 (дата звернення: 16.11.2023)

11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 "Фінансові витрати" : Наказ; Мінфін України від 28.04.2006 № 415 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0610-06 (дата звернення: 16.11.2023)

12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти" : Наказ; Мінфін України від 28.04.2001 № 205 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0433-01 (дата звернення: 16.11.2023)

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 (МСБО 23). Витрати на позики : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_042 (дата звернення: 16.11.2023)

14. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17 (дата звернення: 16.11.2023)

15. Бюджетний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 (дата звернення: 16.11.2023)

16. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15 (дата звернення: 16.11.2023)

17. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15 (дата звернення: 16.11.2023)

18. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ; Мінагрополітики України від 18.05.2001 № 132 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v0132555-01 (дата звернення: 16.11.2023)

19. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ; Мінпромполітики (з 2001р.) від 09.07.2007 № 373 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v0373581-07 (дата звернення: 16.11.2023)

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99 (дата звернення: 16.11.2023)

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00 (дата звернення: 17.11.2023)

22. Облік витрат виробництва. URL: https://audit-vutrat.blogspot.com/2016/06/vurob.html (дата звернення: 17.11.2023)

Додаток А

Відгук

на кваліфікаційну роботу магістра групи 071м-22з-1 Ткаченко Оксани Василівни на тему: «Організація та методика обліку та аудиту виробничих витрат (на прикладі ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО»)»

Тема дипломної роботи затверджена наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка».

Мета дипломної роботи - - обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту виробничих витрат.

Кваліфікаційна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Предмет дослідження - питання організації обліку і аудиту виробничих витрат.

Об’єкт дослідження - система обліку і аудиту ТОВ «ДАРЕКС-ЕНЕРГО».

Тема дипломної роботи безпосередньо пов’язана з об’єктом дослідження спеціаліста фаху – обліком і аудитом діяльності підприємства.

Задачі дипломної роботи (розробка заходів щодо удосконалення управління контрольно-обліковими процесами підприємства) віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця до складу евристичних, вирішення яких основане на знаково-розумових уміннях фахівця.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту виробничих витрат підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку на підприємстві.

Реальність дипломної роботи підтверджена відгуком керівника дипломної роботи від установи, у якому зазначена можливість впровадження запропонованих заходів у роботі установи.

Пояснювальна записка має незначні відхилення від вимог стандартів ЄСКД.

Кваліфікаційна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Кваліфікаційна робота в цілому заслуговує оцінки «_____», а студентка Ткаченко Оксана Василівна – на присвоєння кваліфікації _____

_____

Керівник дипломної роботи
д.е.н., зав. каф. МВА М.С.Пашкевич